MATERSTVO OČAMI MUŽOV – VÝSKUMNÁ ŠTÚDIA*

LÍVIA PÍŽOVÁ

Stupeň, forma, ročník štúdia: PhD., denná, 3.
Študijný program: sociálna práca
Konzultantka: prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.

Kľúčové slová: „nové“ materstvo, „nové“ otcovstvo, sémantický diferenciál

1 Rodičovstvo vs. materstvo?

V západnej kultúre sa stretávame s názorom, kedy sa rodičovstvo často obmedzuje na materstvo alebo sa materstvo považuje za tzv. „pravé“ rodičovstvo. Úloha otca sa zužuje na „dozerajúcu“ úlohu, na „zabavenie detí“ alebo „odovzdávanie rád do života“. Takéto všeobecné správanie popisujú autorky Monika Bosá a Katarína Minarovičová (2006, s. 16) slovami „skutočná starostlivosť o deti je na matke. Ak nastávajú akékoľvek problémy s deťmi, primárna zodpovednosť padá na matku. Ona im má zabezpečiť základné potreby – jedlo, pitie, čisté oblečenie, spoločnosť, spánok a pod. Otec so svojím výchovným vplyvom nastupuje až neskôr“. Helena Rozinajová (1992) konštatuje, že tak ako si nemožno predstaviť starostlivosť o dieťa v útlom veku bez matky, nemožno si odmyslieť ani úlohu otca po 6. roku dieťaťa, a to napríklad v období puberty a dospievania. V našich podmienkach[1] bolo výskumne zistené, že otázka otcovstva vyvolávala u chlapcov nesmierne rozpaky. „Po tom, ako sa chlapci dopracovali k **definícii otca** ako toho, kto sa o dieťa stará (teda nie nevyhnutne biologický otec), pokus o **identifikáciu otcovskej starostlivosti** o dieťa vyvolal neistotu a veľmi dlhé mlčanie. Nakoniec identifikovali **úlohu otca** ako toho, ‚kto dáva synovi rady do života.' Predstava, že otec môže mať aj dcéru alebo malé dieťa – úplne absentovala“ (Bosá – Minarovičová 2006, s. 16). Na základe osobných skúseností z výskumu materstva a rodičovstva sa domnievame, že v názoroch vysokoškolských študentov sa budú vyskytovať nefunkčné rodové stereotypy a mýty materstva, ktoré môžu negatívnym spôsobom determinovať budúcu výchovu ich vlastných detí v pozícii otcov.

1.1 „Nové materstvo“ a „nové otcovstvo“

„Nové materstvo“ je zaťažené výzvami a predstavuje pre ženy prechodné obdobie. Počas tejto zmeny sa ženy musia naučiť integrovať povinnosti a zodpovednosti týkajúce sa starostlivosti o dojčatá s existujúcim súborom povinností (Mercer 1985, in Barkin – Wisner 2013). To predstavuje chúlostivé, vyvážené balansovanie medzi viacerými rolami (zamestnankyňa, členka rodiny, kamarátka, matka a manželka) (O´Haraet al. 1992, in Barkin – Wisner 2013), ktorými ženy často disponujú. Popôrodná únava (Runguist 2007, in Barkin – Wisner 2013), ktorá môže pretrvávať aj do dvoch rokov po narodení dieťaťa (Parkset al. 1999, in Barkin – Wisner 2013), vnáša ťažkosti do už aj tak dosť obávaného procesu. Nedostatok jasných očakávaní vzťahujúcich sa k materskej role (Burret al. 1979, in Barkin – Wisner 2013) predstavuje ďalšiu výzvu pre „nové“ matky. Aj keď sociálne normy a kultúra žien poskytuje určité informácie ohľadom očakávaní od nového materstva, neexistuje konkrétny súbor pravidiel alebo pokynov (Mercer 1981, in Barkin – Wisner 2013). Z tohto dôvodu sa časom žena musí rozhodnúť, prostredníctvom pokusu a omylu, čo je najlepšie pre ňu a jej dieťa. Náročná povaha tohto procesu môže byť u oboch (dieťaťa a matky) stresujúca (Beck 1996, in Barkin – Wisner 2013) a presahujúca jej očakávania (Logsdonet al. 2006, in Barkin – Wisner 2013). Analýza

[1] Vychádza z prác M. Bosej (2005): *Ženy a muži* podľa učebnice *Výchova ako problém násilia páchaného na ženách*; a K. Minarovičovej (2006): *Rodovo citlivá výchova.*

diskurzu autorov Weavera – Ushera (1997, in Barkin – Wisner 2013) odhalila ohromne motivovanú materskú lásku k ich dojčatám napriek pretrvávajúcim evidentným zaťažujúcim faktorom (stresorom). Autori E. R. Fowles a J. A. Horowitz (2006, in Barkin – Wisner 2013) súhlasne popisovali vývin dojčaťa ako obzvlášť citlivý na kvalitu interakcie matka – dieťa v prvom roku života. Z týchto dôvodov matky v značnej miere prispievajú do spoločnosti (Longsdonet al. 2006, in Barkin – Wisner 2013) rovnako dobre ako rodina, ktorá je považovaná za spoločenský útvar, celok.

V ostatnej, hypermodernej dobe sa čoraz viac volá po **„novom otcovstve“**. Dnes vieme, že ak si to okolnosti vyžadujú **muži sa vedia zhostiť materskej starostlivosti rovnako dobre ako ženy.** Otec je rovnako citlivý, láskyplný a kompetentný ako matka. Ako uvádza E. Badinter (1998, in Bosá – Minarovičová 2006, s. 20) „na to, aby sa tak udialo, je potrebné, aby žena oslobodená od mýtu inštinktu súhlasila s deľbou roly s otcom a aby sa otec nebál svojej materskej ženskosti“. Na záver možno skonštatovať, že „dieťa potrebuje milujúcu osobu – nie muža, nie ženu, niekoho, kto ho bude milovať, chrániť, starať sa oň, podporovať ho a viesť k slobode, samostatnosti a zodpovednosti“ (tamtiež).

2 Materstvo očami mužov – výskumná štúdia

Podľa *Inštitútu pre verejné otázky* (in Marošiová 2008) na *Slovensku* sledujeme z generácie na generáciu väčšiu účasť otcov na starostlivosti o maloleté deti. Z výskumu verejnej mienky[2] medzi mužmi na jeseň roku 2006 vyplynulo, že na to, aby ostali s dieťaťom doma na rodičovskej dovolenke, by sa museli splniť tieto podmienky: **aby matka mala vyššiu mzdu než on** (37 %), **aby rodičovský príspevok bol vo výške mzdy** (22 %), menšia časť respondentov – mužov deklarovala, že im chýba **pochopenie na strane spoločnosti** (9 %).

Aké sú posuny v predstavách o správnej žene a správnom mužovi v slovenskej spoločnosti? Na túto otázku odpovedá Zora Bútorová[3] (2008, s. 23), ktorá tvrdí, že „za posledných 11 rokov sa oslabili dve kľúčové tradičné rodové očakávania: od ideálnej ženy sa menej vyžaduje, aby bola ‚strážkyňou domáceho kozuba‘ (pokles o 16 percentuálnych bodov), a od ideálneho muža sa menej očakáva, že si bude vzorne plniť rolu živiteľa rodiny (pokles o 13 percentuálnych bodov)“. Napriek týmto výskumným zisteniam však naďalej prevláda v našich podmienkach tradičný dualistický model, kde je muž angažovaný vo verejnej sfére a žena v súkromnej sfére. Podľa posledných výskumov bolo zistené, že až 80 % respondentov sa domnieva, že muž by mal byť „živiteľom“ rodiny a 76 % respondentov si myslí, že v starostlivosti o domácnosť a deti by mala dominovať žena (Gabura 2012, in Pížová – Balogová 2015). Presadia ženy vymoženosti pre otca, ktorý nepovie verejne, že chce byť s dieťaťom doma, keďže sú politicky angažovanejšie v otázkach aktívneho rodičovstva na strane oboch partnerov?

Aj z dôvodu týchto aktuálnych trendov sme sa rozhodli pre zisťovanie názorov študentov *Prešovskej univerzity v Prešove* na materstvo. Tí síce ešte s materstvom/otcovstvom nemajú osobnú skúsenosť, avšak dochádza u nich k vytváraniu postojov a hodnotovej orientácie, a to aj v tejto skúmanej oblasti.

2.1 Ciele výskumu

Cieľom výskumu bolo **zistiť názory vysokoškolských študentov ako budúcich rodičov na pojem materstvo.** Ďalším cieľom bolo **poukázať na významné rozdiely vo vnímaní materstva medzi vysokoškolskými študentmi a študentkami.** Nástrojom na meranie bol sémantický diferenciál.

2.2 Hypotézy výskumu

Vo výskume boli stanovené nasledovné hypotézy:

1. vysokoškolskí študenti považujú materstvo za: samozrejmé a logické, čím sa potvrdí mýtus materstva;

2. vysokoškolskí študenti považujú materstvo za: nevyhnutné pre ženstvo, čím sa potvrdí mýtus materstva;

[2] S. Šumšalová a L. Marošiová: *Názory verejnosti na postavenie rodičov maloletých detí.*

[3] Pri hľadaní odpovede sa opiera o výskum *Inštitútu pre verejné otázky* z roku 2006, kde respondentky a respondenti hodnotili predložené vlastnosti z hľadiska ich dôležitosti pre správnu ženu, resp. správneho muža.

3. vysokoškolskí študenti považujú materstvo za: primárnu úlohu matiek spojenú s dojčením, starostlivosťou a výchovou o dieťa/deti, čím sa potvrdí mýtus materstva;

4. vysokoškolskí študenti považujú materstvo za: blízky vzťah matky a dieťaťa; upevňujúce, skvalitňujúce manželstvo a vzťahy v širšej rodine; stretávanie sa s inými matkami; obmedzujúce sociálne kontakty s priateľmi z predrodičovskej éry; šťastné a radostné (plné zážitkov a eufórie);spokojné; láskavé (materská láska); zachovávajúce kompetencie, ktoré boli skôr nadobudnuté (profesijné, kultúrne); získavajúce nové kompetencie a hodnoty; zodpovedné konanie a správanie; trpezlivé konanie a správanie; empatické a asertívne konanie a správanie; sebakontrolujúce konanie a správanie; sebaisté konanie a správanie; aktívne konanie a správanie;

5. vysokoškolskí študenti nepovažujú materstvo za: poskytujúce dostatočný čas pre seba, partnera a domácnosť; poskytujúce dostatočné finančné zdroje a s tým spojenú dostatočnú prítomnosť partnera v rodine; sebecké konanie a správanie.

2.3 Výskumná metóda

Autorský sémantický diferenciál bol zameraný na zisťovanie toho, ako respondenti (vysokoškolskí študenti) vnímajú[4] pojem materstvo, keďže každý pojem má okrem denotatívneho významu aj význam konotatívny (Osgood 1957, in Gavora 2010). K pojmu materstvo bolo priradených 25 adjektív, ktoré respondenti hodnotili na sedemstupňovej bipolárnej škále. Hodnotenie 1 malo pozitívnu hodnotu, stupeň 7 negatívnu hodnotu a stupeň 4 bol neutrálny. Pozitívne charakteristiky (s výnimkami) boli umiestnené na jednej strane škály a negatívne na druhej strane škály. Sedem položiek (č. 3, 4, 10, 11, 21, 24, 25) z dotazníka bolo zámerne prepólovaných s cieľom minimalizácie stereotypných odpovedí respondentiek (to bolo brané do úvahy pri vyhodnocovaní).

2.4 Výskumná vzorka

Vo výskume bol použitý zámerný dostupný výber výskumnej vzorky s cieľom neskoršej komparácie výskumných zistení. Výskumnú vzorku tvorilo 50 bezdetných vysokoškolských študentov Prešovskej univerzity v Prešove. Priemerný vek respondentov bol 22,12 roka pričom najmladší respondent mal 18 rokov a najstarší 29 rokov. Za účelom komparácie bola vo výskume použitá taktiež výskumná vzorka 50-tich vysokoškolských študentiek Prešovskej univerzity v Prešove. Priemerný vek bezdetných študentiek bol 21,72 rokov, z čoho najmladšia študentka mala 19 rokov a najstaršia študentka mala 28 rokov.

2.5 Analýza a interpretácia dát

V procese analýzy dát boli vytvorené tabuľky s frekvenčnou analýzou počtu odpovedí na jednotlivé položky, aritmetické priemery pre jednotlivé položky a napokon rozdiely priemerov jednotlivých položiek, a to za účelom komparácie výskumných zistení u vysokoškolských študentov a študentiek ako budúcich rodičov. V príspevku tiež využívame grafické znázornenia pomocou grafov v zmysle prehľadnejšieho znázornenia výsledkov výskumu.

2.5.1 Materstvo optikou vysokoškolských študentov

V nasledujúcej tabuľke je zaznačená frekvencia odpovedí respondentov v % na jednotlivé položky sémantického diferenciálu, ktoré študenti hodnotili na 7 bodovej bipolárnej škále, kde 1 malo pozitívnu hodnotu, stupeň 7 negatívnu hodnotu a stupeň 4 bol neutrálny.

[4] "Vnímanie je taký psychický proces, prostredníctvom ktorého ľudia poznávajú svet, odlišujú známe od neznámeho a na základe týchto informácií sa orientujú v svojom prostredí. Je spojené s rozoznávaním vnímaných objektov na základe minulej skúsenosti a je ovplyvniteľné aktuálnym emocionálnym stavom. Výsledkom vnímania je vnem, teda odraz predmetov a javov ako celku vo vedomí človeka" (Žiaková – Šoltésová 2015, s. 163).

Tab. č. 1: Frekvenčná tabuľka muži – v %

Položky/ stupne	1	2	3	4	5	6	7
1	32	12	28	8	8	8	4
2	0	4	40	36	20	0	0
3	36	8	12	16	8	8	8
4	24	28	12	24	8	4	0
5	32	12	20	16	0	12	8
6	40	16	8	24	4	0	8
7	28	20	4	16	8	4	20
Upevňuje, skvalitňuje manželstvo 8	56	4	0	16	4	4	16
9	24	12	16	12	12	16	8
Obmedzuje kontakty 10	56	12	12	0	4	4	12
11	48	12	0	8	4	12	16
Je šťastné a radostné 12	56	8	12	16	0	4	4
Spokojné 13	12	16	16	44	0	8	4
14	40	8	28	4	0	12	8
15	16	20	24	24	8	8	0
16	36	24	24	8	4	0	0
17	32	16	36	8	4	0	4
18	28	20	8	20	12	8	4
19	48	8	4	16	8	16	0
20	36	12	20	4	12	8	8
21	24	56	12	0	0	8	0
Sebaisté 22	76	4	4	4	0	4	8
23	32	16	4	24	12	8	4
24	4	24	12	40	12	8	0
25	12	28	32	8	12	8	0

Zdroj: vlastné spracovanie.

Na základe prezentovaného môžeme skonštatovať, že najviac respondentov (76 %) sa prikláňalo k názoru, že **materstvo je sebaisté konanie a správanie** (položka č. 22) hodnotené stupňom 1 (označené červenou farbou). Väčšia polovica (56 %) opýtaných študentov zdieľala rovnaký názor, **že materstvo upevňuje, skvalitňuje manželstvo a vzťahy v širšej rodine** (položka č. 8)**; obmedzuje sociálne kontakty s priateľmi z predrodičovskej éry** (položka č. 10) a **je šťastné a radostné (plné zážitkov a eufórie** – položka č. 12**).** Najviac neutrálny postoj (označené zelenou farbou) mali respondenti (44 %) v názore, že **materstvo je spokojné** (položka č. 13).

V nasledujúcej časti príspevku ponúkame grafické znázornenie odpovedí študentov na 25 charakteristík materstva. Z grafu vyplýva, že vysokoškolskí študenti negatívne (v stupnici viac ako 4) označili štyri charakteristiky materstva (položku č. 4, 5, 6, 11 a 21), avšak položky č. 11 a 21 nemožno brať do úvahy pri interpretácii ako negatívne z dôvodu, že boli zámerne prepólované, a preto sa zaraďujú medzi pozitívne vnímané charakteristiky materstva. Z uvedeného preto vyplýva, že respondenti za negatívne považovali tvrdenie, že **materstvo je únavné a fyzicky vyčerpávajúce** (položka č. 4)**; poskytuje dostatočný čas pre seba, partnera a domácnosť** (položka č. 5) a **poskytuje dostatočné finančné zdroje a s tým spojenú dostatočnú prítomnosť partnera v rodine** (položka č. 6). Študenti zdieľali názor, že **materstvo nie je stereotypné a sociálne izolujúce a nie je sebecké správanie a konanie** (položky č. 11 a 21).

Graf č. 1: Hodnotenie materstva vysokoškolskými študentmi

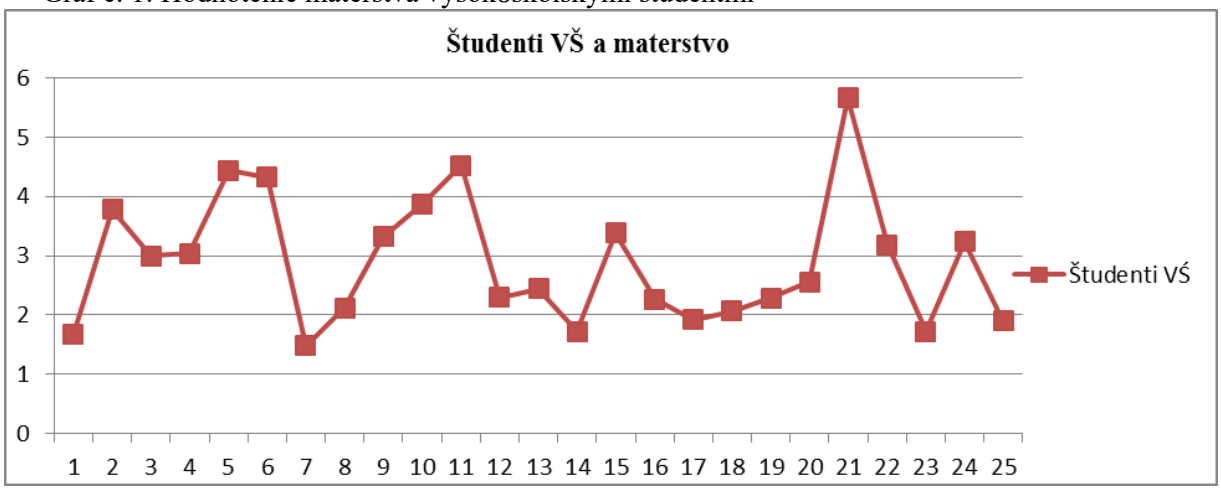

Zdroj: vlastné spracovanie.

Výsledky prezentované v grafe č. 1 naznačujú ďalších 15 položiek zoradených podľa aritmetického priemeru vzostupne v pozitívnom hodnotení respondentov. Išlo o nasledovné, vypovedajúce o tom, že materstvo je:

1. blízky vzťah matky a dieťaťa (prvá najlepšie hodnotená položka – č. 7);

2. samozrejmé a logické (druhá najlepšie hodnotená položka avšak **potvrdzujúca mýtus materstva** – č. 1);

3. láskavé (materská láska) (tretia najlepšie hodnotená položka – č. 14);

4. aktívne konanie a správanie (tretia rovnako najlepšie hodnotená položka – č. 23);

5. predpokladá dojčenie, starostlivosť a výchovu o dieťa/deti ako primárnu úlohu matiek (položka č. 25 **potvrdzujúca mýtus materstva**);

6. zodpovedné konanie a správanie (položka č. 17);

7. trpezlivé konanie a správanie (položka č. 18);

8. získava nové kompetencie a hodnoty (položka č. 16);

9. empatické a asertívne konanie a správanie (položka č. 19);

10. sebakontrolujúce konanie a správanie (položka č. 20);

11. osobné nutkanie, tzv. ako „hodina biologická“ (položka č. 3);

12. stretávanie sa s inými matkami (položka č. 9);

13. zachováva kompetencie, ktoré boli skôr nadobudnuté (profesijné, kultúrne) (položka č. 15);

14. pre ženstvo nevyhnutné (položka č. 24 **potvrdzujúca mýtus materstva**);

15. dané spoločenským tlakom a akceptované spoločnosťou, tzv. ako „hodina sociálna“ (položka č. 2).

Na základe analýzy dát v kontexte prvej skupiny údajov vypovedajúcich o názoroch študentov na materstvo možno skonštatovať, že stanovené hypotézy sa potvrdili takmer všetky. Výnimkou bol neutrálny postoj študentov k materstvu ako spokojnému a ich negatívny názor na materstvo ako sebecké konanie a správanie.

2.5.2 Vysokoškolskí študenti vs. študentky a materstvo – komparácia výsledkov výskumu

V nasledujúcej tabuľke prezentujeme numerické dáta výsledkov aritmetických priemerov mužov a žien s ich následnou analýzou a komparáciou. Pri analýze symbol + označuje pozitívne hodnotenie, symbol – označuje negatívne hodnotenie a skratka mýtus vypovedá o prítomnosti mýtu materstva v názoroch respondentov a respondentiek.

Tab. č. 2: Aritmetické priemery odpovedí študentov a študentiek na jednotlivé položky a ich rozdiely

Položky SD	μ muži	analýza	μ ženy	analýza	rozdiel μ
1.	1,68	**mýtus**	1,92	**mýtus**	0,24
2.	3,78	+	4,48	-	0,7
3.	3	+	2,78	+	0,22
4.	3,04	+	**4,48**	-	**1,44**
5.	**4,44**	**Najviac -**	**4,36**	-	0,08
6.	**4,32**	-	**5,02**	-	0,7
7.	**1,48**	**Najviac +**	**1,16**	**detto +**	0,32
8.	2,12	+	2,1	+	**0,02**
9.	3,32	+	3,14	+	0,18
10.	3,88	+	3,8	+	0,08
11.	4,52	+	3,46	-	**1,06**
12.	2,3	+	1,68	+	0,62
13.	2,44	+	1,96	+	0,48
14.	**1,72**	zhoda +	1,24	+	0,48
15.	3,38	+	3,32	+	0,06
16.	2,26	+	2,02	+	0,24
17.	1,92	+	1,32	+	0,6
18.	2,06	+	1,44	+	0,62
19.	2,28	+	1,58	+	0,7
20.	2,56	+	1,98	+	0,58
21.	5,66	+	2,24	-	**3,42**
22.	3,18	+	2,76	+	0,42
23.	**1,72**	+ zhoda	1,9	+	0,18
24.	3,24	**mýtus**	**4,3**	**+**	**1,06**
25.	1,9	**mýtus**	**6,32**	**+**	**4,42**

Zdroj: vlastné spracovanie.

Najvýznamnejšie výsledky kvantitatívnej komparatívnej analýzy naznačili, že:

1. obe skupiny považovali materstvo za **samozrejmé a logické** (položka č. 1), **čím sa potvrdil mýtus materstva** v názoroch žien a mužov (označené ružovou farbou);

2. na rozdiel od mužov, ženy **nepovažovali materstvo za dané spoločenským tlakom a akceptované spoločnosťou, tzv. ako „hodina sociálna“** (položka č. 2);

3. na rozdiel od mužov, ženy **považovali materstvo za únavné a fyzicky vyčerpávajúce** (položka č. 4);

4. obe skupinytvrdili, že **materstvo neposkytuje dostatočný čas pre seba, partnera a domácnosť** (položka č. 5) a **neposkytuje dostatočné finančné zdroje a s tým spojenú dostatočnú prítomnosť partnera v rodine** (položka č. 6) a ich rozdiely v názoroch boli mininálne;

5. obe skupinynajpozitívnejšie hodnotili **materstvo ako blízky vzťah matky a dieťaťa** (položka č. 7);

6. obe skupiny sa najviac zhodli v odpovedi, že **materstvo upevňuje, skvalitňuje manželstvo a vzťahy v širšej rodine** (položka č. 8);

7. na rozdiel od mužov, ženy považovali **materstvo za stereotypné a sociálne izolujúce** (položka č. 11);

8. ženy a muži sa výrazne líšili v otázke sebeckosti/nesebeckosti konania a správania v materstve; ženy oproti mužom zdieľali názor, že **materstvo je sebecké konanie a správanie** (položka č. 21);

9. v ostatných dvoch položkách (24 a 25) sa u mužov **potvrdil mýtus materstva** ako bolo vyššie v texte analyzované, avšak u žien sa nepotvrdil, čiže v názoroch ženy **nekládli dôraz na nutnosť**

materstva pre ženu a **nutnosť dojčenia, starostlivosti o dieťa ako niečoho, čo je primárnou úlohou v živote ženy.**

V ďalšej časti textu prinášame grafické znázornenie komparatívnej analýzy názorov mužov a žien na jednotlivé charakteristiky materstva a ich stručnú prehľadnú sumarizáciu v tabuľke č. 3 na nasledujúcej strane.

Graf č. 2: Aritmetické priemery jednotlivých skupín

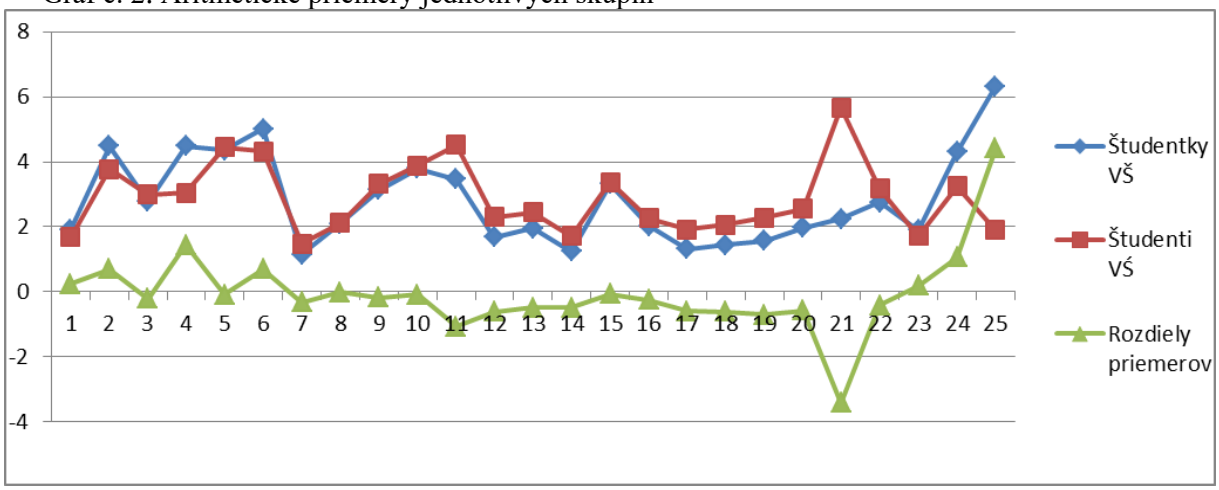

Zdroj: vlastné spracovanie.

Tab. č. 3: Rozdielne vnímané charakteristiky materstva medzi študentmi a študentkami

Muži – vysokoškolskí študenti	Ženy – vysokoškolské študentky
je dané spoločenským tlakom a akceptované spoločnosťou, tzv. ako „hodina sociálna“	nie je dané spoločenským tlakom a akceptované spoločnosťou, tzv. ako „hodina sociálna“
nie je únavné a fyzicky vyčerpávajúce	je únavné a fyzicky vyčerpávajúce
nie je stereotypné a sociálne izolujúce	je stereotypné a sociálne izolujúce
nie je sebecké konanie a správanie	je sebecké konanie a správanie
je pre ženstvo nevyhnutné	nie je pre ženstvo nevyhnutné
predpokladá dojčenie, starostlivosť a výchovu o dieťa/deti ako primárnu úlohu matiek	nepredpokladá dojčenie, starostlivosť a výchovu o dieťa/deti ako primárnu úlohu matiek

Zdroj: vlastné spracovanie.

Záver

Cieľom predkladaného príspevku bolo prostredníctvom výsledkov výskumu prezentovať, ako vnímajú muži – konkrétne vysokoškolskí bezdetní študenti materstvo. Sekundárne sme za účelom dosiahnutia tohto cieľa porovnali vzorku mužov s rovnako veľkou vzorkou žien. Na základe výskumných zistení možno generalizovane skonštatovať, že vysokoškolskí študenti zdieľajú **prevažne** (okrem 2 položiek) **pozitívny názor na materstvo** (ako multidimenzionálny jav biologický, psychologický, sociálny a právny). **Negatívne hodnotili** to, že materstvo neposkytuje dostatočný čas pre seba, partnera a domácnosť a neposkytuje dostatočné finančné zdroje a s tým spojenú dostatočnú prítomnosť partnera v rodine. **Na rozdiel od skupiny žien** študenti zdieľali názor, že materstvo je dané spoločenským tlakom, je pre ženstvo nevyhnutné a predpokladá dojčenie, starostlivosť a výchovu o dieťa/deti ako primárnu úlohu matiek. Toto zistenie potvrdilo skutočnosť, že v názoroch vysokoškolských študentov sa vyskytujú **nefunkčné rodové stereotypy**, ktoré môžu mať neblahý vplyv na situáciu a fungovanie v rodine (či už orientačnej alebo prokreačnej), ktorá sa neskôr môže stať klientom sociálnej práce. A preto je úlohou sociálnej práce minimalizovať tieto mýty (napr. materského

pudu) a stereotypy v názoroch a presadzovať **aktivačný prístup** smerom k budúcim otcom a otcom vo vzťahu k účasti na starostlivosti o domácnosť, o deti a podobne.

Literatúra:

BARKIN, L. J. – WISNER, K. L. (2013): The role of maternal self-care in new motherhood. In: *Midwifery journal*, 2013, 29/9, s. 1050–1055.

BÚTOROVÁ, Z. (2008): Ženy a muži v priesečníku spoločenských očakávaní. In: Z. Bútorová a kol.: *Ona a on na Slovensku. Zaostrené na rod a vek*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, s. 20–31.

BOSÁ, M. – MINAROVIČOVÁ, K. (2006): Rodičovstvo ako výlučná doména žien (alebo mýtus materského pudu). In: M. Bosá – K. Minarovičová: *Rodovo citlivá výchova.* Bratislava: EsFem, s. 16–20.

GAVORA, P. a kol. (2010): Sémantický diferenciál. In: *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského. [Cit. 2015-03-07] Dostupné na internete: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/index.php/kapitoly/semanticky-diferencial.php?id=i17>

MAROŠIOVÁ, L. (2008): Fenomé-niky okolo ženskej skúsenosti s materstvom. In: L. Marošiová (ed.): *Matky samy sebou.* Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, s. 67–88.

PÍŽOVÁ, L. – BALOGOVÁ, B. (2015): *Materstvo a starostlivosť o seba ako novodobé koncepty sociálnej práce.* Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.

ROZINAJOVÁ, H. (1992): *Základy rodinnej výchovy.* Bratislava: SPN.

ŽIAKOVÁ, E. – ŠOLTÉSOVÁ, D. (2015): Psychické procesy a psychické stavy. In: B. Balogová a kol.: *Kompendium sociálnej práce pre bakalársky stupeň štúdia.* Prešov: Akcent print, s. 161–167.

* Príspevok vyšiel ako súčasť riešenia grantovej úlohy GaPU 11/2016 s názvom *Hodnoty a hodnotové orientácie materstva v hypermoderne (monografia).*